SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 19 päivänä tammikuuta 2021

66/2021

Laki

Suomen osallistumisesta Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) toimintaan

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa annetaan tiiviimmän yhteistyön toteuttamisesta Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) perustamisessa annettua neuvoston asetusta (EU) 2017/1939, jäljempänä *EPPO-asetus*, täydentävät säännökset.

2 §

Euroopan syyttäjänviraston toimivalta Suomessa

Euroopan syyttäjänvirasto on toimivaltainen käyttämään EPPO-asetuksessa tarkoitettua tutkinta- ja syytetoimivaltaa Suomessa.

3 §

Menettely nimettäessä ehdokkaita Euroopan syyttäjäksi

Euroopan syyttäjänvirastossa avoimena olevasta Euroopan syyttäjän tehtävästä on ennen ehdokkaiden nimeämistä ilmoitettava ja ilmoitus on julkaistava asianmukaisella tavalla. Ehdokkaaksi voidaan nimetä vain tehtävää hakenut.

Sen lisäksi, mitä EPPO-asetuksen 16 artiklan 1 kohdassa säädetään, Euroopan syyttäjän kelpoisuusvaatimuksiin sovelletaan, mitä syyttäjän tai tuomarin kelpoisuusvaatimuksista säädetään.

Suomen ehdokkaat Euroopan syyttäjän tehtävään nimeää valtioneuvosto oikeusministeriön esityksestä. Valtakunnansyyttäjän toimistolle on varattava tilaisuus antaa lausunto tehtävää hakeneista henkilöistä.

Euroopan syyttäjäksi nimitetylle on myönnettävä palkatonta virkavapaata virastaan siksi ajaksi, kun hän toimii Euroopan syyttäjänä.

4 §

Menettely nimettäessä ehdokkaita valtuutetuiksi Euroopan syyttäjiksi

Euroopan syyttäjänvirastossa avoimena olevasta valtuutetun Euroopan syyttäjän tehtävästä on ennen ehdokkaiden nimeämistä ilmoitettava ja ilmoitus on julkaistava asianmukaisella tavalla. Ehdokkaaksi voidaan nimetä vain tehtävää hakenut.

HE 184/2020
LaVM 15/2020
EV 220/2020

Neuvoston asetus (EU) 2017/1939 (32017R1939); EUVL L 283, 31.10.2017, s. 1

Sen lisäksi, mitä EPPO-asetuksen 17 artiklan 2 kohdassa säädetään, valtuutetun Euroopan syyttäjän kelpoisuusvaatimuksiin sovelletaan, mitä syyttäjän kelpoisuusvaatimuksista säädetään.

Suomen ehdokkaat valtuutetuiksi Euroopan syyttäjiksi nimeää valtioneuvosto valtakunnansyyttäjän toimiston esityksestä.

Valtuutettu Euroopan syyttäjä nimitetään määräajaksi syyttäjänvirkaan Syyttäjälaitokseen, jos häntä ei ole nimitetty syyttäjänvirkaan. Nimittämismenettelyyn sovelletaan, mitä Syyttäjälaitoksesta annetun lain (32/2019) 17 §:ssä säädetään.

Valtuutetuksi Euroopan syyttäjäksi nimitetylle on myönnettävä palkatonta virkavapaata virastaan siksi ajaksi, kun hän toimii valtuutettuna Euroopan syyttäjänä.

5 §

Euroopan syyttäjän ja valtuutetun Euroopan syyttäjän toimivaltuudet

Sen lisäksi, mitä EPPO-asetuksessa säädetään, Euroopan syyttäjällä ja valtuutetulla Euroopan syyttäjällä on tehtävässään samat toimivaltuudet kuin syyttäjällä Suomen lain mukaan.

6 §

Valtuutetun Euroopan syyttäjän toimiminen kansallisena syyttäjänä

Valtuutettu Euroopan syyttäjä voi hoitaa EPPO-asetuksen 13 artiklan 3 kohdassa sallitun mukaisesti myös kansallisen syyttäjän tehtäviä.

7 §

Rikosasiasta ilmoittaminen Euroopan syyttäjänvirastolle

Syyttäjän tulee ilmoittaa valtuutetulle Euroopan syyttäjälle EPPO-asetuksen 24 artiklassa tarkoitetusta rikosasiasta.

Ilmoitukseen saa salassapitosäännösten estämättä sisällyttää EPPO-asetuksen 24 artiklan 4 kohdassa tarkoitetut tiedot ja muut vireillä olevan asian käsittelemiseksi välttämättömät tiedot.

8 §

Kansallisten viranomaisten kuuleminen

EPPO-asetuksen 13 artiklan 2 ja 3 kohdassa, 25 artiklan 2 ja 3 kohdassa, 27 artiklan 4 kohdassa, 39 artiklan 3 kohdassa sekä 40 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuissa kuulemismenettelyissä kansallisena viranomaisena toimii valtakunnansyyttäjän toimisto.

9 §

Toimivallan käyttöä koskevan erimielisyyden ratkaiseminen

EPPO-asetuksen 25 artiklan 6 kohdassa tarkoitetun toimivallan käyttöä koskevan erimielisyyden Euroopan syyttäjänviraston ja kansallisen syyttäjäviranomaisen välillä ratkaisee valtakunnansyyttäjä. Valtakunnansyyttäjän päätös on perusteltava ja asia on saatettava Helsingin käräjäoikeuden ratkaistavaksi 14 päivän kuluessa päätöksen tekemisestä.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos kansallisena syyttäjäviranomaisena asiassa toimii valtioneuvoston oikeuskansleri tai eduskunnan oikeusasiamies. Tällöin valtioneuvoston oikeuskanslerin tai eduskunnan oikeusasiamiehen tulee toimittaa toimivallan käyttöä koskeva asia Helsingin käräjäoikeuden ratkaistavaksi 14 päivän kuluessa heidän toimivallan käyttöä koskevan päätöksensä tekemisestä.

Käräjäoikeuden tulee varata Euroopan syyttäjänvirastolle ja asiaa hoitaneelle syyttäjälle tilaisuus tulla kuulluksi asiassa. Asian käsittelystä on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä hakemusasioiden käsittelystä säädetään. Asia on käsiteltävä kiireellisenä.

Käräjäoikeus on päätösvaltainen, kun siinä on yksin puheenjohtaja.

Asian käsittelyssä kertyneiden oikeudenkäyntiasiakirjojen ja suullisen istunnon julkisuudesta säädetään oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain (370/2007) 16 a §:ssä.

Käräjäoikeuden ratkaisuun saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen, jos korkein oikeus oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n nojalla myöntää valitusluvan. Menettelyyn sovelletaan soveltuvin osin, mitä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (1286/2003) 38–42 §:ssä asiasta säädetään.

10 §

Pakkokeinojen käyttäminen

EPPO-asetuksen 30 artiklan 1 ja 4 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä ovat kiinniottaminen, pidättäminen, vangitseminen, tutkinta-aresti, yhteydenpidon rajoittaminen, matkustuskielto, tehostettu matkustuskielto, vakuustakavarikko, takavarikko, asiakirjan jäljentäminen, etsintä, datan säilyttämismääräys, tutkimuspaikan tai -kohteen eristäminen, henkilötuntomerkkien ottaminen, DNA-tunnisteen määrittäminen, telekuuntelu, tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta, televalvonta, sijaintitietojen hankkiminen epäillyn ja tuomitun tavoittamiseksi, tukiasematietojen hankkiminen, suunnitelmallinen tarkkailu, peitelty tiedonhankinta, tekninen tarkkailu, peitetoiminta, valeosto, tietolähteen ohjattu käyttö ja valvottu läpilasku.

Jos EPPO-asetuksen 31 artiklan mukainen rajat ylittävä tutkinta edellyttää 1 momentissa tarkoitetun pakkokeinon käyttöä, pakkokeinon käytön edellytyksenä on, että se olisi Suomen lain mukaan sallittua, jos tutkittavana oleva teko olisi tehty Suomessa vastaavissa olosuhteissa.

Pakkokeinojen käytöstä päättämisessä ja niitä käytettäessä noudatettavasta menettelystä säädetään EPPO-asetuksen 32 artiklassa ja muualla laissa.

11 §

Rajat ylittävät tutkintatoimenpiteet

Jos EPPO-asetuksen 31 artiklan mukainen rajat ylittävä tutkinta edellyttää Suomessa vastaavissa olosuhteissa muun viranomaisen kuin asiaa käsittelevän valtuutetun Euroopan syyttäjän päätöstä, tällainen päätös on haettava tutkintatoimenpiteen perusteeksi.

12 §

Ylimääräisen tiedon ja henkilötuntomerkkien luovuttaminen

Jos EPPO-asetuksen 31 artiklan mukainen rajat ylittävä tutkinta edellyttää pakkokeinolain (806/2011) 10 luvun 55 §:ssä tarkoitetun ylimääräisen tiedon luovuttamista toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon, tiedon luovuttamisen edellytyksenä on, että tietoa voitaisiin käyttää mainitun luvun 56 §:n 1, 2 tai 4–6 momentin mukaisesti Suomessa vastaavassa tilanteessa.

Pakkokeinolain 9 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitetun tiedon luovuttamiseen sovelletaan, mitä mainitussa momentissa säädetään.

13 §

Asian käsittelyn lopettaminen ja päätöksen tiedoksi antaminen

Euroopan syyttäjänviraston päätöksestä lopettaa EPPO-asetuksen 39 artiklassa säädetyllä tavalla sen toimivaltaan kuuluvan rikosasian käsittely ilman asian käsittelyn siirtämistä kansalliselle syyttäjäviranomaiselle ilmoitetaan rikosasian asianosaiselle soveltaen, mitä tiedoksiannosta oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 1 luvun 9 §:ssä säädetään.

14 §

Euroopan syyttäjän ja valtuutetun Euroopan syyttäjän tiedonsaantioikeus

Mitä syyttäjän tiedonsaantioikeudesta säädetään Syyttäjälaitoksesta annetun lain 22 §:ssä, sovelletaan myös Euroopan syyttäjään ja valtuutettuun Euroopan syyttäjään näiden hoitaessa EPPO-asetuksen mukaisia tehtäviään. Mitä tietojen luovuttamisesta syyttäjälle säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa (616/2019), henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetussa laissa (639/2019), henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetussa laissa (650/2019) ja muussa laissa, sovelletaan myös tietojen luovuttamiseen Euroopan syyttäjälle ja valtuutetulle Euroopan syyttäjälle näiden hoitaessa EPPO-asetuksen mukaisia tehtäviään.

15 §

Pääsyoikeuden myöntäminen asianhallintajärjestelmään

Valtuutettu Euroopan syyttäjä voi käsittelemiensä asioiden osalta pyynnöstä myöntää pääsyoikeuden toiselle valtuutetulle Euroopan syyttäjälle Euroopan syyttäjänviraston asianhallintajärjestelmässä säilytettyihin tietoihin, jos pääsy on tarpeen EPPO-asetuksessa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

16 §

Luvan antaminen henkilötietojen siirtämiseen kolmannelle maalle tai kansainväliselle järjestölle

EPPO-asetuksen 80 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitetun ennakkoluvan henkilötietojen edelleen siirtämiseen kolmannelle maalle tai kansainväliselle järjestölle voi antaa alkuperäisen siirron toteuttanut toimivaltainen viranomainen. Ennakkolupaa koskevaa asiaa ratkaistaessa on otettava asianmukaisesti huomioon rikoksen vakavuus, henkilötietojen alkuperäisen siirron tarkoitus ja muut asiassa merkitykselliset seikat.

17 §

Euroopan syyttäjänviraston edustaminen korkeimmassa oikeudessa

Euroopan syyttäjänvirasto päättää valituslupahakemuksen jättämisestä korkeimmalle oikeudelle rikosasiassa, jossa se käyttää toimivaltaa.

Valtuutetun Euroopan syyttäjän tehtävänä on ajaa rikosasiaa korkeimmassa oikeudessa Euroopan syyttäjänviraston puolesta.

18 §

Valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen laillisuusvalvonta

Euroopan syyttäjän ja valtuutetun Euroopan syyttäjän toimintaan Suomessa kohdistuvasta valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnasta säädetään perustuslaissa.

19 §

Valtioneuvoston jäsenen erioikeuksien ja vapauksien pidättämistä koskeva pyyntö

Jos EPPO-asetuksen 29 artiklassa tarkoitettu erioikeuksien ja vapauksien pidättämistä koskeva pyyntö koskee valtioneuvoston jäsentä, se tulee tehdä valtioneuvoston oikeuskanslerille tai eduskunnan oikeusasiamiehelle. Oikeuskansleri tai oikeusasiamies ratkaisee sen noudattamalla soveltuvin osin, mitä laillisuusvalvonta-asioiden käsittelystä säädetään.

20 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Helsingissä 15.1.2021

Tasavallan Presidentti

Sauli Niinistö

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson

JULKAISIJA: OIKEUSMINISTERIÖ ISSN 1455-8904